

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

FACTORS ON THE SUCCESS OF INNOVATIVE ORGANIZATION IN SECONDARY SCHOOLS

นายศิรวุฒิ รัตนะ¹, ผศ.ดร.กฤษดา ผ่องพิทยา², อ.ดร.สนั่น ประจงจิตร³

Siwawut Rattana¹, Asst. Prof. Dr.Kisda Pongpittaya², Dr.Sanan Prachongchit³

¹นักศึกษาศึกษาสาตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม ท่ามกลางบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมุ่งเน้นในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในอนาคต ซึ่งพบว่าการที่สถานศึกษาจะเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมได้นั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยความสำเร็จ 6 ประการที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเกิดการสร้างนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น ประกอบด้วย คือ 1) โครงสร้างองค์กร 2) วิสัยทัศน์ 3) การพัฒนานักนวัตกรรม 4) วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมในองค์กร 5) การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ และ 6) บรรยากาศนวัตกรรม

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ, โรงเรียนองค์กรนวัตกรรม

Abstract

Factors on the Success of Innovative organization in Secondary School is the article that aimed to present the results of synthetic analysis, concepts from studies, papers, research papers, theoretical concepts of both Thai and foreign scholars. Those were related to the elements that are the success factors of schools of innovative organizations beyond the changing context. This study focuses on the context of secondary school level that so important for the development of human resources in the future. The study was found that The factors affecting the success of innovative organization are respectively comprised of 1) Proper Organizational Structure 2) Vision 3) Innovator Development 4) Culture and shared values in the organization 5) Effective Teamwork and 6) Innovative Atmosphere.

Keywords: Factors Affecting Success, Innovative Enterprise School

บทนำ

สืบเนื่องจากสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้สังคม โลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร พรมแดน สังคมปัจจุบันเป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based-economy) และเมื่อประชาคมโลก ต้องเผชิญปัญหาที่เป็นวิกฤติใหญ่ คือ ปัญหาวิกฤติจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2562 และปัญหาสงคราม ความรุนแรงในภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อ ระบบเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตของคนทั่วโลก การก้าวผ่านวิกฤติความเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็น เป้าหมายหลักของทุกประเทศ

ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ประกอบกับปัญหาภายในประเทศทั้งด้านทางเศรษฐกิจ และ สังคมปัจจุบันที่มีอยู่เดิม การจะก้าวผ่านภาวะวิกฤติเหล่านี้ได้นั้น ปัจจัยสำคัญ คือ การสร้างคุณภาพของคนในยุค ใหม่ให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีการกำหนด วิสัยทัศน์เพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กล่าวคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็น ประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนโดยใช้ โมเดลในการนำประเทศไทยเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 (Startup Thailand) เพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ ปานกลาง (Middle Income Trap) ด้วยการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้หรือฐานะ ด้วยรูปแบบการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม [1]

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 มีความสอดคล้องกับความท้าทาย ที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการ ปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) ได้กำหนดทิศของแผนพัฒนาให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่างๆ ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและกำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่ เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญผ่านการ ผลักดันส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ที่ตอบโจทย์พัฒนาการ ของสังคมยุคใหม่ การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลก ยุคใหม่ด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อม กำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน [2] อีกทั้งตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ประเด็นการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ ก็ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและ นวัตกรรมเพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลกได้ [3]

ในมิติด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 และสภาพบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงในโลก ยุคดิจิทัล มุ่งหวังให้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและประชากรไทยในทุกช่วงวัย ซึ่งสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับ การศึกษาและ เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและ นวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่มีเป้าหมายประการหนึ่ง คือ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานมีการจัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญเป็นเลิศเฉพาะด้าน เป็นยุทธการพื้นฐานเตรียมคน

ไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ให้พร้อมในทุกด้านและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการปรับตัว ยืดหยุ่นให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความผันผวนและไม่แน่นอนตลอดเวลาทั้งในเรื่องของโรคระบาดและเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา [4] ภายใต้เป้าหมายแผนการศึกษาชาติและบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลง สถานศึกษาในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องมุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม คิดค้นนวัตกรรม วิธีการใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ดังที่กลุ่มนักวิชาการได้สรุปไว้ว่า การที่องค์กรการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับการมีความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะแวดล้อมภายนอกรวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ที่มีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ [5] พัฒนารูปแบบการบริหารกระบวนการทำงาน รวมถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดกับบุคลากรในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นครู หรือนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รูปแบบการทำงาน การจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล สร้างสื่อการสอน และวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพให้มีสมรรถนะการเป็นนวัตกรรมในอนาคต ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน [6]

ในมิติของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นองค์กรการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับสูงและเข้าสู่อาชีพในอนาคต ซึ่งได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมด้วย ในบทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม โดยมุ่งเน้นสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมและผู้เขียนสังเคราะห์แนวทางปัจจัยสู่ความสำเร็จของการเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม เพื่อให้เห็นทิศทางว่าสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะพัฒนาการศึกษาอย่างไรให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม

ในปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงองค์กรแห่งนวัตกรรมกันอย่างแพร่หลาย ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและผู้ศึกษาวิจัย ได้สรุปลักษณะขององค์กรนวัตกรรมไว้อย่างหลากหลาย เช่น Blumberg & Greenfield (1986) ระบุว่า องค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม ทำให้เกิดแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรหลากหลายรูปแบบ พัฒนาขีดความสามารถขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น องค์กรนวัตกรรมเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานด้วยความคิดสร้างสรรค์ [7] Laundry (2006) สรุปว่า องค์กรนวัตกรรมจะทำในสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งเดิม มีความสามารถคิดค้นทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อ การพัฒนาทั้งในรูปแบบการบริหารจัดการทำแผนยุทธศาสตร์การกำหนด กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ [8] McKeown (2008) เห็นว่า องค์กรนวัตกรรมจะสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ แตกต่างและเป็นประโยชน์ทางการแข่งขัน [9] กิรติ ยศยิ่งยศ (2552) เห็นว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมจึงเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรแนวใหม่ในการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะขององค์กร หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนมาก่อนเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าของบริบทโลกาภิวัตน์ที่มีความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการ

เพิ่มคุณค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า และบริการที่ดีมีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้า ความอยู่รอด และความสามารถเชิงการแข่งขันขององค์กรในตลาดค้าโลกเสรี [10]

องค์กรนวัตกรรมไม่ได้จำกัดเพียงนวัตกรรมของการผลิตและบริการเท่านั้น มีการนำแนวคิดการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมมาใช้ในระบบการศึกษาด้วย สถาบันการศึกษาทุกระดับทุกประเภทเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับสูงและเข้าสู่อาชีพในอนาคต จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมด้วย เพราะการใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษาได้ [11]

ความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมนั้น สุกัญญา แซ่มซ้อย ได้ศึกษาวิจัยและพบว่า สถานศึกษาต่าง ๆ มีความจำเป็นจะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการสร้างพัฒนา หรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาก็คือ ผู้นำ หรือผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารการศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและ บุคลากรทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ก็จะทำให้สถานศึกษาเป็น “องค์กรแห่งนวัตกรรม” (innovative organization) โดยผลลัพธ์ดังกล่าวก็คือ คุณภาพผู้เรียน [11] และสอดคล้องกับ ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ (2556) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างโรงเรียนแห่งนวัตกรรม นำนวัตกรรมการบริหารไปใช้เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา ต้องพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น โดยนวัตกรรมการบริหารเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นไปลำดับ [12] Haelermans และ Witte (2011) ได้ศึกษาบทบาทของนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่านวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา [13]

ลักษณะของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม

แนวคิดพื้นฐานของ “องค์กรแห่งนวัตกรรม” คือ การปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ การปรับ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นให้บุคลากรคิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทั้งสิ่งที่เป็นวิธีการทำงาน และผลการดำเนินงาน เน้นการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษา งานวิจัย และรายงานทางการศึกษาต่าง ๆ พบว่า สถานศึกษาที่มีความเป็นองค์กรนวัตกรรมจะมีลักษณะที่โดดเด่นในการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร ครู มีทักษะด้านการสร้างนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะสำหรับโลกของการเปลี่ยนแปลง แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมมีอย่างหลากหลาย เช่น Prajankett (2014) ระบุว่า สำหรับการเป็นองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษา นั้น สถานศึกษาต้องมีความสามารถคิดค้นทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาได้ตั้งแต่ กระบวนการ ทำงาน และการผลิตผลงาน รวมถึงการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนตามศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ[14] และ Saengthanang (2020) คือ การที่สถานศึกษาสนับสนุนบุคลากรให้มีการสร้างนวัตกรรม จนทำให้สถานศึกษามีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ โดยมีการ บริหารจัดการระบบและทรัพยากรต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือลักษณะขององค์กร และมี การเลือกใช้ความคิดใหม่เพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นวัตกรรม

กระจายทั่วทั้งองค์กร [15] และณัฐปภัสร์ สกกุลพัฒนารัตน (2564) สรุปว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและสมรรถนะของ บุคลากร วิทยุทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายของการเป็นองค์กรนวัตกรรม เครือข่ายความร่วมมือการจัด การศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในสถานศึกษา และ วัฒนธรรม และบรรยากาศเชิง นวัตกรรมของสถานศึกษา [16] ส่วนองค์กร ประจันเขตต์ (2557) ระบุว่า โรงเรียนองค์กร นวัตกรรมมีผู้บริหารซึ่งเป็นหางเสือกำหนดทิศทางขององค์กรเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำในลักษณะต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำ แห่งการเปลี่ยนแปลง ที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมเผชิญความเสี่ยง รับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน และสามารถสร้าง บรรยากาศนวัตกรรม โดยให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ อย่างเพียงพอ มีโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างอิสระ ที่สำคัญจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีนิสัยนวัตกรรมได้ในที่สุด [17] สอดคล้องกับ Sittisomboon (2009) ซึ่งอธิบายความหมายขององค์กรแห่ง นวัตกรรมการศึกษาว่า องค์กรหรือสถาบันการศึกษาที่มีการ กระทำใหม่ การสร้างใหม่หรือการพัฒนา ดัดแปลงจากสิ่งใด ๆ แล้วทำให้การศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น กว่าเดิมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมี แรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน [18] และแนวคิดของ Rimkheeree (2019) ซึ่งได้อธิบายว่าองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการบริหารจัดการในการเพิ่มขีดความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านต่าง ๆ โดยมีการบริหาร จัดการระบบ และทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร มีการส่งเสริม สนับสนุน การคิดค้นการสร้างสรรค์ การ นำสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลง ต่อยอดนวัตกรรมจากสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมให้ดีขึ้น จนเกิดเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน กลายเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติของสถานศึกษาได้ [19]

โดยสรุป คุณลักษณะของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม คือสถานศึกษาที่มีการปรับตัว มีการคิดค้นทำสิ่ง ใหม่ ๆ มีความสามารถในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนระบบการจัดการ เรียนการสอน ระบบบริหารจัดการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะสมัยใหม่ เจตคติในการดำรงชีวิต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษา นำสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม

การที่สถานศึกษาจะเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมได้นั้น มีปัจจัยความสำเร็จหลายประการ ผู้วิจัยได้นำ ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม ที่ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับทาง วิชาการมานำเสนอ โดยการเชื่อมโยงสู่บริบทของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมของ สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทั้ง ไทยและต่างประเทศ ได้สังเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม ในบริบทของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้ โรงเรียนมัธยมศึกษาเกิดการสร้างนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้นประกอบด้วย คือ 1) โครงสร้างองค์กร 2) วิสัยทัศน์ 3) การพัฒนานักนวัตกรรม 4) วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมในองค์กร 5) การทำงานเป็นทีมที่มี ประสิทธิภาพ และ 6) บรรยากาศนวัตกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้างองค์การ หมายถึง โครงสร้างองค์การที่เหมาะสมต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม เป็นโครงสร้างองค์การที่มีความยืดหยุ่นหรือแบบแนวราบ มีความสามารถในการปรับตัวและฉกฉวยโอกาสจะส่งผลกระทบต่อบรรยากาศที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีการกระจายอำนาจในการทำงาน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงาน โดยอาศัยความสามารถและทักษะของบุคคลที่หลากหลาย และมีการสื่อสารแบบเปิด ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย ซึ่งทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรต่าง ๆ

2. วิสัยทัศน์ หมายความว่า การที่องค์การมีการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจนในทุกระดับที่เป็นแนวทางให้สามารถพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม รวมถึงความมุ่งมั่นและทุ่มเทของผู้ที่มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถกระตุ้นให้และก่อให้เกิดนวัตกรรมภายในองค์การ โดยจะต้องสื่อสารและสร้างความชัดเจนในการรับรู้วิสัยทัศน์ จุดประสงค์และกลยุทธ์ใหม่แก่พนักงานในองค์การ รวมทั้งต้องกระจายและสนับสนุนให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมขององค์การ

3. การพัฒนานักนวัตกรรม หมายถึง การพัฒนานักนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับบุคลากรขององค์การร่วมกันใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสรรหา การคัดเลือกและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งดำรงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยการฝึกอบรมและพัฒนา การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการสร้างความผูกพันทางจิตใจของบุคลากรต่อองค์การ

4. วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมในองค์การ หมายถึง วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมในองค์การ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ทำในองค์การ เป็นแนวทางและความเชื่อในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร กระตุ้นให้บุคลากร รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ รู้สึกมีความปลอดภัย มีอิสระและความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับและเรียนรู้จากความ ผิดพลาด วัฒนธรรมองค์กรนวัตกรรมจะต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายในการทำงานขององค์การ โดยองค์การจะต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร ค้นหาค่านิยมร่วมที่จะช่วยในการสร้างนวัตกรรม

5. การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง บุคคลมากกว่าหนึ่งคนมาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผู้นำเป็นแกนกลางสำคัญที่จะประสานการดำเนินงาน มีการช่วยเหลือระหว่างกันของสมาชิกในองค์การ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคลากรตลอดจนมีกระบวนการทำงานที่มีความชัดเจนและเหมาะสม

6. บรรยากาศนวัตกรรม หมายถึง การให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่เอื้อต่อกระบวนการแห่งการสร้างสรรค์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของ การทำงาน สามารถมีบทบาทในการสนับสนุนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในองค์การ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม อันประกอบไปด้วยการกระตุ้นซึ่งกันและกัน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ โดยมีการพัฒนาระบบ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ นโยบายและกระบวนการสื่อสาร ระบบการให้รางวัลและการยอมรับ นโยบาย การฝึกอบรม ระบบการวัดผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสมการสนับสนุนให้พนักงานมีความเป็นผู้ประกอบการ และมีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมนวัตกรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่เป็นโรงเรียนแห่งนวัตกรรม ตามแนวคิดที่นำเสนอ อาจจะเป็นประโยชน์กับสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากร และ ผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับอื่นๆ ได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่อยู่ผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องตระหนักในความสำคัญของการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมของหน่วยงาน มีความมุ่งมั่น สร้างความร่วมมือกับบุคลากรภายในและภายนอก ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม สร้างวัฒนธรรมและ

ค่านิยมร่วมในสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นมาตรฐานภายในของสถานศึกษา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถรับมือกับปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการที่ชาญฉลาด มีความทันสมัย เป็นแหล่งศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน สาธารณชน ในฐานะที่เป็นสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ของสถานศึกษา ยืนหยัดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566-2570) สำนักงานกฤษฎามนตรี. กรุงเทพมหานคร.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (12) ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ พ.ศ. 2561-2580. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- [5] Adams, R., Bessant, J., & Phelps, R. (2006). Innovation management measurement: A review. *International Journal of Management Review*, 8(1), 21-47.
- [6] มนสิข สิริสมบุญ. (2552). การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [7] Blumberg, A., & Greenfield, W. (1986). *The Effective Principle: Perspectives on School Leadership* (2nd ed.). Ally and Bacon.
- [8] Laundry, P. (2006). An Innovation Discipline Model.
<http://www.bpminstitute.org/articles /article/article/aninnovation-discipline- model.html>
- [9] McKeown, M. (2008). *The Truth About Innovation*. Prentice-Hall.
- [10] กิรติ ยศยิ่งยง. (2552). องค์การแห่งนวัตกรรม แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(2), 117-128.
- [12] ขอบังคับครุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ. (2556). ราชกิจจานุเบกษา. (เล่มที่ 130). ตอนพิเศษ 130 ง (4ต.ค.).
- [13] Haelermans, C., & DeWitte, K. (2011). The role of innovations in secondary school performance: Evidence from a conditional efficiency model. *European Journal of Operational Research*, 223(2), 541-549.
- [14] Prajankett, O. (2014). An educational innovative organization: A new choice of educational administration. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 15(1), 45-51.
- [15] Saengthanang, K. (2020). The Model of Development for Basic Education Schools to an Innovative

Organization. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(7), 153-168.

- [16] ณัฐปภัสร์ สกุลพัฒนร์ดา. (2564) การเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วารสารศิลปการจัดการ ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2565.
- [17] องค์กร ประจันเขตต์. (2557). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา. วารสารพยาบาลทหารบก ปีที่ 15, ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน): 45-51.
- [18] Sittisomboon, M. (2009). *The Development of Educational Innovation*. Faculty of Education, Naresuan University.
- [19] Rimkheeree, S. (2019). *A Development of Indicators for Educational Innovative Organizations in Secondary Schools under the Office of Basic Education Commission* [Doctoral dissertation, Burapha University].